

על תאונת-עבודה קטלנית במחצבת עין-חרוד

הקיבוץ הראשון – במלאות 90 שנה לעלייתו לקרקע

המחצבה של עין חרוד

מאת ש.ג.

הגלבע, הוא רכס (שרשרת) הרים, שלוחה של הרי שומרון, נוצר מתזוזה צפונית של "טרנספורם" – המונח העדכני של בקע-שקע (מושג שעבר זמנו) – של ים המלח, הירדן, הערבה, ועוד.

המאפיינים הגיאולוגיים של רכס הגלבע הם: סלעי גיר קשה, דולומיט, קירטון, צור ובזלת, המרכיבים את הרכס ומתאימים לשימוש מגוון בעבודות בנייה שונות.

המחצבות נמצאות לרגלי הגלבע, מספקות אבן גיר קשה, הנגרסת לגדלים שונים – חצץ לסוגיו, מישטחי שיש משובח! (בעבר) – שהיו מקור פרנסתם של חברי קיבוץ עין-חרוד בראשית דרכם.

עירנות לכל רחש של אבן מתדרדרת, שבעקבותיה עלולה להתרחש מפולת סלעים.

יהודה שוסטר נולד בשנת 1902 באוקראינה. בשנת 1920 עלה לארץ, הצטרף ל"גדוד העבודה" ע"ש יוסף טרומפלדור, והגיע לעין-חרוד.

בחודש תמוז תרפ"ג, 1923, בהיותו בן 21, עסק יהודה בנייתו של גוש סלע גדול מרכז הגלבע, לאחר הפיצוץ, בעזרת ד"קר ("לום"). חושיו, והבנת תנאי השטח, היטעו אותו הפעם. יהודה לא נזהר, ניצב במיפלס נמוך מהגוש במסלול הידרדרותו. גוש הסלע ניתק, זריזותו של יהודה לא עמדה לו, והוא נמחץ מתחת לסלע.

ביום שרבי, הוא היה לחוץ שעות רבות מתחת לגוש הסלע שהתנתק. במשך שעות ארוכות, שנדמו כנצח, בעודו חי ונאנק מאבנים, ניסו חבריו לעבודה לחלצו – ולא יכלו לו לסלע. כשהצליחו בסופו של יום להסיט את הסלע, לא היה יהודה שוסטר בין החיים.

יהודה נטמן ביום כ"ה בתמוז תרפ"ג-1923 בבית העלמין של עין-חרוד.

בישראל כ-2000 מחצבות עזובות! ברחבי הארץ. מתוכן כ-200 מחצבות שחומר הגלם מוצה מהן, והן שוקמו על-פי "חוק שיקום מחצבות". כיום, פעילות בישראל 80 מחצבות. ■

ביום 22.09.1921 עלתה פלוגה של חברי "גדוד העבודה" על הקרקע, ליד מעיין-חרוד, שם הקימו את הקיבוץ הראשון, אותו הגה שלמה לביא (לבקוביץ') מכנרת, לאחר ייסוד אם הקבוצות, היא דגניה. האידיאולוגיה בין הקבוצה לקיבוץ שונה: קיבוץ – צורת התיישבות חקלאית או חקלאית-תעשייתית, המבוססת על שיתוף ברכוש, עבודה עצמית, שוויון בייצור ובצריכה (אידיאולוגיה זו עוברת שינויים והתאמות בשנים האחרונות) ואילו הקבוצה מבוססת על עיקרון של ניהול עצמי, עבודת אדמה, שותפות וקירבה בין החברים וגם עבודה שכירה (ראו מאמר בגליון 325, עמ' 22).

המצבה על קברו של יהודה שוסטר

שלבי העבודה במחצבה התנהלו בזמנם כד: בעזרת ה"בלמינה" – כלי כבד מפלדה, מעין קורנס, איזמל גדול או קרדום כבד – מנפצים בכוח הזרוע את הסלע ויוצרים חורים בסלע, לתוכם מכניסים אצבעות דינמיט. הדינמיט מופעל מרחוק וגושי הסלע מתנתקים מהרכס. במחצבה עוברים הגושים עיבודים שונים בעבודת כפיים.

התקופה היא ראשית שנות העשרים. פנחס רוטנברג ("הזקן מנהריים"), אבי החשמל בארץ-ישראל, התחיל לראשונה לייצר חשמל ולחשמל את תל-אביב בשנת 1923.

העבודה במחצבה קשה ביותר! בתנאי אקלים קיצוניים באזור זה דורשת כושר גופני גבוה, זריזות, הבנת תנאי השטח,